

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

VAYAKEL-PEKUDE • ויקהל-פקודי MANEVİYAT ÜZERİNE ETÜTLER

BASED ON THE TEACHINGS AND WRITINGS OF RABBI LORD JONATHAN SACKS 7"צט

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçeğe değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift."

- Rabi Sacks

Sosyal Canlı

• Bu özet, Rabi Sacks'ın bu haftaki Covenant & Conversation yazısından uyarlanmıştır. Bu yazıya aşağıdaki adresten erişilebilir: <https://www.rabbitsacks.org/covenant-conversation/vayakhel/the-social-animal/>

Bu haftaki *perashamın* başında Moşe bir *tikun* yapmakta, başka bir deyişle, geçmişteki bir yanlış, yani Altın Buzağı günahını tamir etmektedir. Tora bunu, her iki konuya da neredeyse aynı sözcükle başlamak suretiyle ima etmektedir. Kullanılan sözcük, zaman içinde Yahudi maneviyatının anahtar terimlerinden biri haline gelmiştir: *kaf-e-lamed* kökü – yani **“toplamak, bir araya getirmek, birleştirmek”**. “Cemaat” anlamına gelen *kaal* ve *keila* sözcükleri de bu kökten türemiştir. Bu sözcüğün önemi günümüze kadar devam etmektedir. Aslına bakılırsa, yakın döneme ait bilimsel araştırmalar, cemaatlerin ve sosyal ağların hayatlarımızın şekillendirilmesinde sahip olduğu olağanüstü gücü teyit etmektedir.

Altın Buzağı olayıyla ilgili anlatım bu sözlerle başlamıştır:

“Halk Moşe'nin dağdan inmekte geciktiğini görünce, Aaron'un çevresine toplandı (*vayikael*)” (Şemot 32:1).

Ve şimdi, *perashamızın* başında, Tanrı'nın affını kazanmış ve ikinci bir Levha seti indirmeyi başarmış olan Moşe de, halkı tekrar doğru yola yönlendirme işine yine bu sözcükle başlamaktadır:

“Moşe tüm Bene Yisrael toplumunu bir araya getirdi (*vayakel*)” (Şemot 35:1).

Halk toplum halinde günah işlemiştir. Ve şimdi yeniden bir toplum olarak yeniden yapılandırılacaktır. Yahudi maneviyatı, her şeyden önce toplumsal bir maneviyattır.

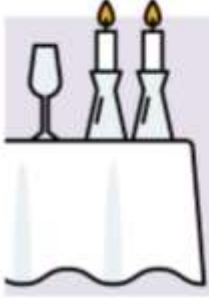
Moşe'nin bunun ardından ne yaptığına dikkat edin. Halkın dikkatini, toplumun iki Yahudilik merkezine yöneltmektedir. Bu merkezlerin biri mekânda, diğeri zamandadır. Zamanda olan, Şabat'tır. Mekânda olansa başta *Mişkan* iken, sonra onun yerini Bet Amikdaş ve daha sonra, onun yokluğunda, sinagog almıştır. Bunlar, *keilanın* en güçlü şekilde yaşadığı yerlerdir: Kişisel araç ve arzularımızı bir kenara bırakıp bir cemaat olarak bir araya geldiğimiz **Şabat**; ve cemaatimizin yuvası olan **sinagog**.

Yahudilik bireye müthiş bir önem atfeder. Bize, her yaşamın bir evren olduğu öğretilmiştir. Her ne kadar

hepimiz Tanrı'nın suretinde isek de, her birimiz farklı ve dolayısıyla benzersiz ve yeri doldurulamaz niteliktedir. Ama işte, Tora'da “iyi değil” ifadesinin geçtiği ilk yer “Adamın yalnız olması iyi değil” (Bereşit 2:18) pasuğudur. Bu önemlidir. Yahudiğin ne kadar da büyük bir kısmının, birlikteliğimizin şekil ve yapısıyla ilgili olduğunu göstermektedir. **Biz bireye değer veririz, ama bireyciliği uygun görmeyiz. Bizimkisi bir cemaat inancıdır.** Bu nedenledir ki, en kutsal dualarımız yalnızca, “cemaat” tanımını taşıyabilecek en küçük grubu ifade eden bir *“minyan”* olduğu zaman edilebilir. **Dua ettiğimiz zaman bunu bir cemaat olarak yaparız.** Dolayısıyla, Bene Yisrael'in bir toplum olarak işlemiş oldukları günah nedeniyle kefarete bulabilmeleri için, Moşe, cemaati zaman ve mekân yönlerinden mukaddes kılmak istiyordu.

Olasılıkla bu, seküler bir çağda dinin en önemli işlevlerinden biridir; başka bir deyişle, cemaati canlı tutmak. **Çoğumuzun bir cemaate ihtiyacı vardır. Bizler sosyal canlılarız.** Yakın dönemde evrim biyologları, beyin boyutlarındaki, Homo sapiens tarafından temsil edilen muazzam büyümenin, özellikle daha büyük sosyal ağlar oluşturmamızı mümkün kılmayı amaçladığı önermesinde bulunmuşlardır. Bizi hayvanlardan farklı kılan başlıca özellik, muhakeme yeteneğinden ziyade, insanın büyük ekipler halinde işbirliği yapabilme kapasitesidir. Tora'nın söylediği gibi, yalnız olmak iyi değildir.

Altın Buzağı olayının, toplumun kötülüğe düşme gücünü göstermiş olmasına benzer şekilde, bu kez Moşe, cemaati dini yaşamın kalbine yerleştirmekle ve ona zaman ve mekânda birer yuva – Şabat ve sinagog – vermekle, toplumun *iyi olanı yapma* potansiyelini de bize göstermiş oluyordu. **Şunu her zaman hatırmızda tutmaya gayret etmemiz gerekir: Yahudi maneviyatı, yalnızlıkla ilgili değildir. Çoğunlukla, derin bir toplumsal niteliğe sahiptir. Yahudi inancı hakkındaki şahsi tanımım işte bu nedenle “yalnızlığımızdan kurtuluş” şeklindedir.**

Şabat Sofrasında

1. Aklınıza kalabalıkların iyi ve kötü amaçlarla kullanılabildiği örnekler geliyor mu?
 2. Sizce bir cemaatin parçası olmak önemli mi? Neden?
 3. Acaba cemaat siz ve aileniz için Şabat'ın kilit parçalarından birini teşkil ediyor mu?
-

Bir Araya Toplamak

Nicky Goldman

Rabi Sacks'la ilgili en kapsamlı anılarım, farklı gruplardan insanlarla kendi yemek odası masasının etrafında gerçekleşen sohbetlerle ilgili. Rabi Sacks insanları yakından tanımak, Yahudi cemaat yaşamının kilit meselelerini tartışmak, kendi görüşlerini paylaşmak ve diğerlerinden öğrenmek için insanları evinde bir araya toplardı. Benim gözümde bu, *peraşamızın* ismini ve ilk sözcüğünü teşkil eden “*Vayakel*” – “topladı” nosyonuna bir örnek teşkil etmekteydi. Rabi Sacks herkesin fikrini dinlemeye ilgi duyardı, ama cemaatlerin içinde aktif rol oynayan gruplara ve bireylere kulak vermeye özel bir önem atfederdi. Bu onun, ‘cemaatlerin ve sosyal ağların hayatlarımızın şekillendirilmesinde sahip olduğu olağanüstü güce’ olan içten inancını ortaya koymaktaydı.

Yahudi halkının günümüzde bir araya toplandığı, ‘toplumun, biri zamanda, diğeri de mekânda olan iki Yahudilik merkezi’, Şabat ve *Mişkan*’dır (günümüzde sinagog). Bunlar ‘insanoğullarını birbirine bağlayan gizli bağların’ yeniden oluşmasına yardımcı olur. *Vayakel peraşası* hakkındaki geniş yazısında, Rabi Sacks, Robert Putnam’dan alıntı yapmaktadır. Putnam, 2010 yılında gerçekleştirdiği araştırmasında, bir ibadet yerine düzenli iştirak eden müdavimlerin, başkalarına yardım etmeye, örneğin hayırsever amaçlar için para vermeye, gönüllü işlerle iştirak etmeye, kan bağışlamaya, bir kişinin iş bulmasına yardım etmeye ve bunlar gibi, başkalarına iyilik yapma amaçlı benzer davranışlar göstermeye daha yatkın olduğu sonucuna varmıştı. İşte, Rabi Sacks’ın, bir cemaatin gerçek bir parçası olmak olarak gördüğü şey buydu.

- Nicky Goldman, Jewish Volunteering Network başkanıdır ve Sacks Scholars’ın ilk destekçilerinden biri olmaktan gurur duymaktadır.

A CLOSER LOOK

- Nicky Goldman şimdi Rabi Sacks’tan öğrendiği derin mesajlardan bazıları hakkındaki fikirlerini paylaşıyor

Rabi Sacks’ın şahsından öğrenmiş olduğunuz bir şeyi bizimle paylaşır mısınız?

Rabi Sacks, teknolojiyi erken benimsemiş biriydi. Mesajlarını daha geniş bir kitleyle paylaşma konusunda internetin gücünü, özellikle de ‘podcast’lardan yararlanmanın etkisini daha en başlarda görebiliyordu. Onu ilk kez bundan bahsederken duyduğumda, bunun önemini şahsen tam anlayamamıştım. Rabi Sacks bunun potansiyelini, nasıl iyi amaçlara yönlendirilebileceğini ve gerek kendi gerekse de başkalarının bilgeliğini paylaşmakta kullanılabileceğini görebilecek uzak görüş kabiliyetine sahipti.

Rabi Sacks’ın bu haftaki ana yazısından en beğendiğiniz alıntı hangisi ve neden?

‘Olasılıkla bu, seküler bir çağda dinin en önemli işlevlerinden biridir; başka bir deyişle, cemaati canlı tutmak. Bizler sosyal canlılarız.’ Bu sözler benim için özellikle anlamlı, çünkü Yahudi cemaati içindeki kırk yılı aşan kariyerimin ana konusu, insanları cemaat yaşamının içine getirmek, kendilerine has yerlerini bulmaları için kendilerine yardımcı olmak ve cemaat içinde aktif kalmalarını sağlamak olmuştur.

Rabi Sacks’ın bu haftaki yazısında ifade ettiği hangi fikir sizce gelecek nesil için en önemli mesajı içeriyor?

Cemaatinizin içinde, başkalarına bir şeyler katabilmenizi ve kendi benzersiz yeteneklerinizi paylaşabilmenizi sağlayacak şahsi rolünüzü bulmaya çalışın. Başkalarını da bunu yapmaya teşvik edin. Cemaatler, içlerinde gençlerin (ve ebeveynlerinin) aktif roller almalarına muhtaçtır. Sizin eylemlerinizi, cemaatinizin hem kendi neslinizde hem de sonraki nesiller için şekillendirilmesine yardımcı olacaktır.

TORAH TRIVIA

S: Tora’daki hangi sima 26 yaşında büyük-büyükbaba olmuştur?

C: *Mişkan*’ın dizaynından sorumlu zanaat ustası Betsalel doğduğunda Kalev 26 yaşında bir büyük-büyükbaba haline gelmiştir. Geçtiğimiz hafta, Moşe’nin, Betsalel’in büyük-büyük-dayısı olduğunu öğrenmiştik; zira Moşe, Betsalel’in büyük-büyükannesi Miryam’ın kardeşiydi.

Kalev, Mısır’dan Çıkış’ın ikinci yılında 12 casustan biri olarak görevlendirildiğinde 40 yaşındaydı (bkz. Yeşua 14:7). *Mişkan*’ın inşası, Bene Yisrael’in Mısır’dan çıkışının ertesi yılında gerçekleşmişti ve bize Betsalel’in o yıl 13 yaşında olduğu öğretilmiştir, zira Tora ondan bir ‘iş’ (yetişkin bir erkek) olarak bahsetmektedir (Şemot 36:4; Sanedrin 69b). Dolayısıyla *meragelim* (casuslar) Erets Yisrael’i gözlemlemeye gittikleri zaman Betsalel 14 ve Kalev 40 yaşındaydı. Bu da bu büyük-büyükbaba ile büyük-torun çifti arasında 26 yaş fark olduğu anlamına gelmektedir!

- David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma dünyanın her yerinde Amazon'dan temin edilebilir.